

ПОВНОВАЖЕННЯ ГЛАВИ ДЕРЖАВИ ЩОДО БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ: ДОСВІД МИНУЛОГО І СУЧАСНОСТІ

*В.В. Сухонос (мол.), канд. юрид. наук, доц.,
Українська академія банківської справи*

В державознавстві глава держави визначається як посадова особа або спеціальний державний орган, що здійснює верховне представництво держави у внутрішньополітичному житті країни та у відносинах з іншими державами. Виходячи з цього визначення, можна зазначити, що глава держави існує у декількох юридичних формах. Це і одноосібний спадкоємний монарх, і обраний глава держави. Крім того, існують і нетипові форми глави держави: обраний монарх (Ватикан, ОАЕ), колективний глава держави (Центральний виконавчий комітет СРСР, Президія Верховної Ради СРСР) тощо.

В банківській системі глава держави відіграє досить цікаву роль. Прямо не втручаючись у справи банків, він, через свої повноваження, може суттєво впливати на банківську систему країни. Умовно ці повноваження можна поділити на наступні категорії:

1. Повноваження глави держави щодо емісії грошей.
2. Правові повноваження глави держави щодо банківської системи.
3. Організаційні повноваження глави держави щодо центральних банків.

Перша категорія повноважень більш притаманна монархам. Так, згідно зі статтею 112 Конституції Бельгії від 7 лютого 1831 р. Король має право чеканити монету відповідно до закону. П. 26 Конституції Королівства Данії надає Королю "...право видавати розпорядження про випуск у обіг грошей у порядку, встановленому законом". Те ж саме дозволяє робити Великому Герцогу стаття 39 Конституції Великого Герцогства Люксембург.

Правові повноваження глави держави щодо банківської системи можуть бути як правотворчими, так і правозастосовчими. Так, прикладами реалізації правотворчих повноважень щодо банківської системи глави держави можуть бути: затвердження російським імператором Олександром III 3 червня 1885 р. Положень про державний дворянський земельний банк; видання 30 січня 1930 р. Центральним Виконавчим Комітетом, спільно з РНК СРСР Постанови "Про кредитну реформу"; підписання Президентом України Закону України від 20 травня 1999 р. "Про Національний банк України". Щодо правозастосовчих повноважень, то прикладом їх реалізації може служити перший президентський білль Ф.Д. Рузвельта, котрим останній тимчасово закрити всі без винятку банки країни, врятувавши тим самим їх під час Великої депресії 1929-1933 рр. від банкрутства.

І, нарешті, останню групу повноважень становлять організаційні повноваження, які полягають у тому, що глава держави певною мірою має відношення до утворення керівництва центральних банків країн. Можна

сказати, що такі повноваження особливо є відомими на пострадянському просторі. Умовно їх можна поділити на два типи. У першому випадку глава держави повинен переконати парламент у необхідності призначення тієї чи іншої особи на зазначену посаду. У другому – він сам призначає голову Національного банку. Перший варіант використовується в таких країнах, як Азербайджан, Росія, Узбекистан, Литва, Естонія. Другий – Білорусь, Казахстан, Киргизстан, Таджикистан, Україна.

Сухонос, В. В. Повноваження глави держави щодо банківської системи: досвід минулого і сучасності [Текст] / В. В. Сухонос // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. тез доп. VII Всеукраїнської науково-практичної конференції (25-26 листопада 2004 р.) / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного Банку України». - Суми, 2004. - С. 71-72.